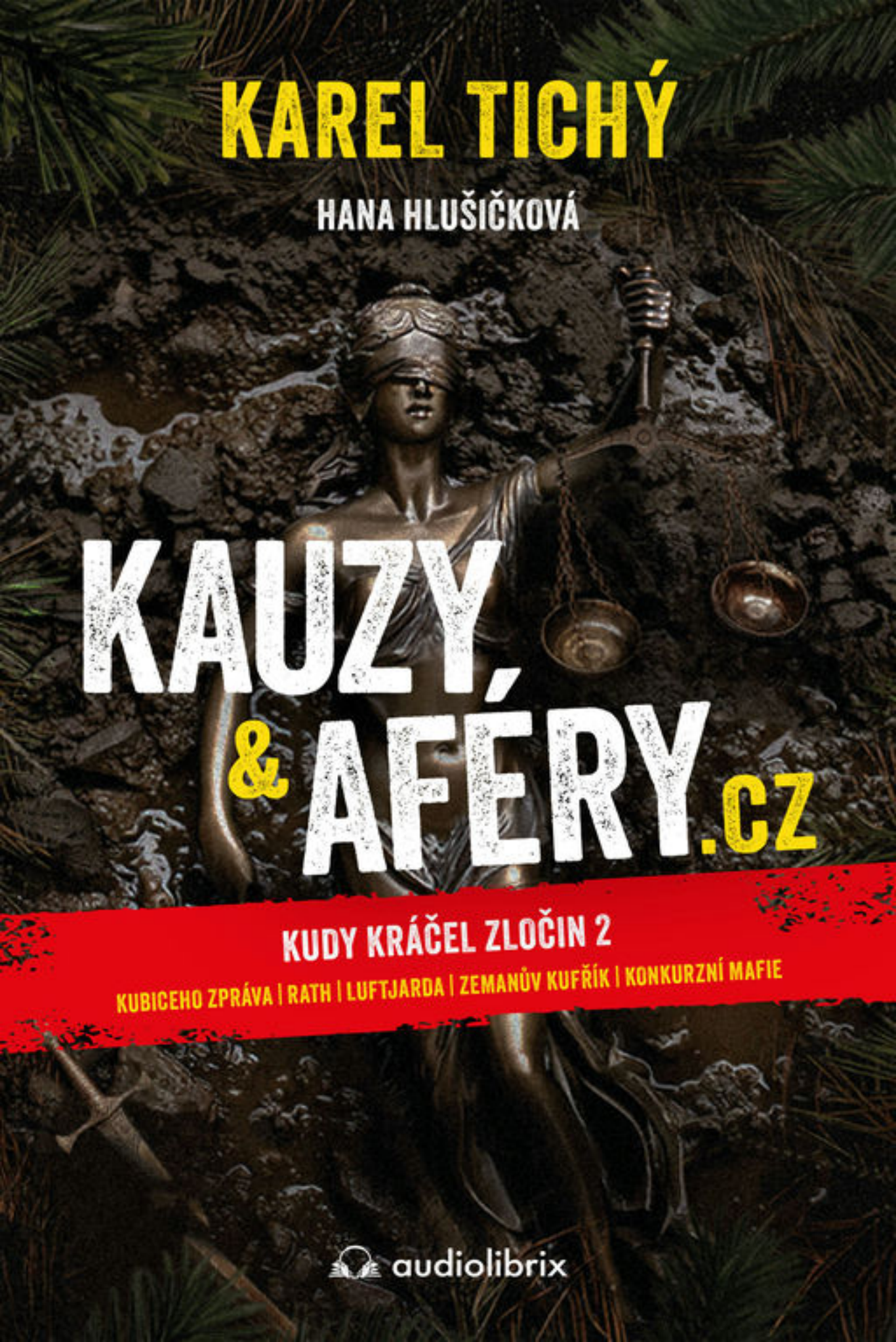

KAREL TICHÝ

HANA HLUŠIČKOVÁ

KAUZY, & AFÉRY.cz

KUDY KRÁČEL ZLOČIN 2

KUBICEHO ZPRÁVA | RATH | LUFTJARDA | ZEMANŮV KUFŘÍK | KONKURZNÍ MAFIE

audiolibrix

KAREL TICHÝ

HANA HLUŠIČKOVÁ

KAUZY, & AFÉRY.cz

KUDY KRÁČEL ZLOČIN 2

KUBICEHO ZPRÁVA | RATH | LUFTJARDA | ZEMANŮV KUFRÍK | KONKURZNÍ MAFIE

audiolibrix

Karel Tichý – Hana Hlušíčková
KAUZY & AFÉRY.cz
Kudy kráčel zločin 2

Sazba: Jan Chabr, Magdaléna Šrailová
Obálka: Jan Chabr
Jazyková korektura: Martina Duchoslavová
Odpovědná redaktorka: Hana Jarčevská
Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

Vydalo Nakladatelství Audiolibrix
Makovského 1334/26, Řepy, 163 00 Praha 6
v roce 2025 jako svou 61. publikaci
První vydání

Připomínky: audiolibrix.cz/pripominky
Detail titulu: audiolibrix.cz/kaupy
Objednávky knih: audiolibrix.cz/objednavky

Při diskusi o knize použijte hashtag #kauzyafery
Knih je dostupná také jako audiokniha
na audiolibrix.cz/kaupy

České vydání © Audiolibrix s. r. o. 2025
Všechna práva vyhrazena
audiolibrix.cz/nakladatelstvi

Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována
za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem
bez písemného souhlasu vydavatele.

ISBN 978-80-88494-72-0 (hardback)
ISBN 978-80-88494-73-7 (epub)
ISBN 978-80-88494-74-4 (pdf)

„Kdož chtí, ať čtou, a kdo nechtí, ať to odhodí.“
Kosmas, první známý český kronikář

OBSAH

Úvod	7
I. Devadesátky	9
1. Sachergate – první lustrační aféra, jejíž důsledky řešíme dodnes	11
2. Kauza Liznerův kufřík	19
3. Kauza Wallis	29
4. Kauza Diag Human – pohrobek divokých devadesátek	38
5. Temná a krvavá tvář devadesátek – kauza Lehké topné oleje	45
6. Kauzy Tomáše Pitra – muže, jehož jméno se nesmí vyslovit	51
II. Velcí malí muži aneb Kauzy policejních prezidentů	65
1. Trable prvních nejvyšších policejních šéfů	67
2. Oldřich Tomášek, policejní prezident s pověstí nejlepšího šéfa	75
3. Jiří Kolář, takřka nezničitelný policejní šéf	78
4. Vladislav Husák, notorický průšvihář a kámoš lobbistů	85
5. Oldřich Martinů, oběť politických čachrů	95
6. Petr Lessy – pletichář, nebo oběť?	101
7. Martin Červíček – jak se stal „žabák“ králem	109
8. Tomáš Tuhý – nagelovaný tajtrlík, nebo obratný vyjednaváč?	117
9. Jan Švejdar – „hraničář“ s tvrdou palicí	126
10. Martin Vondrášek aneb trable „modrého“ generála	133
III. Přeběhlíci, „trafikanti“ a šibři	143
1. Těžký život poslance-přeběhlíka	145
2. „Trafikanti“, političtí „turisti“ a mnohoobročníci	152
3. Političtí šibři a dobrodruzi	159
4. Kubice a jeho zpráva, která byla snůškou výmyslů a drbů	167
5. Aféry kolem Šlachtovy razie na Úřadu vlády	176
IV. Aféry, kauzy a skandály politické	185
1. Tanec satyrů v dramatu zvaném „sarajevský atentát“	187
2. Oposmlouva jako politický zázrak?	196
3. Kauza konkurzní mafie soudce Berky	202
4. „Luftjarda“ a začátek konce Českých aerolinií	210
5. Kauza nákupu tatrovek pro armádu z roku 2006	218
6. Kainovo znamení vypálily plzeňským právům kšefty s tituly	226
7. Tři mušketýři z plzeňských práv – Němec, Chovanec, Pospíšil a... Benda	235

8. Souboj Titánů Vondry a Kalouska a kauza ProMoPro	246
9. Kauza CASA a z gruntu hodná ženská Parkanová	255
10. Kauza Rath – důkazy obstaraly odposlechy	264
11. Playmate Šebková v kauze Rath i Motol	278
12. Přehled korupčních kauz ve zdravotnictví polistopadové éry	286
V. Krejčířovi muži mezi námi	293
1. Paměťhodné „zásluhy“ exekutora Podkonického	295
2. Kdo je Petr Hrubý, ten od Krejčíře	304
3. Krejčířův muž Kohoutek a „Fialova“ záložna	310
4. Spolehlivý komplic Ivo Hricik – od Krejčíře ke Kočnerovi	317
Závěrem	325

ÚVOD

Existují dva pohledy na minulost. První ji coby zásobárnu znalostí odmítá a tvrdí, že nemá smysl se k ní vracet. „Kupředu, zpátky ni krok!“ chtělo by se mi zvolat po vzoru budovatelů socialismu.

A potom jsou tu druzí, jako například já, kteří věří v její sílu a nenahraditelnost. Třeba proto pravidelně čtu *National Geographic*, kde se na jednom listu vrátím o dvacet let nazpátek a vnímám tehdejší energii při budování české vědecké stanice Johanna Gregora Mendela v Antarktidě.

Když jsme se před pár lety s Hanou Hlušíčkovou a Karlem Tichým začali zabývat minulostí z našeho úhlu pohledu, bylo okamžitě jasné, kam ten náš pohled směřuje. Jistě, na oblíbenou a vděčnou sekci krimi. Oproti řadě spisovatelů a spisovatelek však tito dva lidé nečerpají ze sekundárních, ale z primárních zdrojů. Z vlastní paměti, z vlastních zkušeností, z vlastních prožitků.

Nad cyklem „Kudy kráčel zločin“ rovněž pár lidí nevědomky mávlo rukou. „Co z toho?“ pamatují si jednoho z nich. Žádných takových nářků jsme nedbali a začali strukturálně mapovat nejen zločin a jeho ústřední persony, ale především souvislosti. Potom to už šlo ráz na ráz a patřičný díl sehrála náhoda. Nebo štěstí. Nebo zásah shůry. Kdo ví?

Kauza Dozimetr, červen 2022. Zlínský podnikatel Michal Redl, tou dobou nesvéprávný, otevřel mnoha lidem oči, propojil vliv, touhu po penězích a moci s politiky hnutí STAN. Šok? Překvapení? Ba ne. Realita. Navíc letitá. PrahaIN.cz prostřednictvím vzpomínek Karla Tichého rozebrala Redlovu minulost na atomy x měsíců před zmíněným zásahem. Ten článek (nejen) Redlovi mimochodem hrozně vadil.

Potom se otevřely debaty o možném návratu Radovana Krejčíře. Popsalo se mnoho stran o okolnostech úmrtí Františka

Mrázka, nekorunovaného krále podsvětí. A ve všech těchto končinách nacházíme jména, jež přímo souvisejí s časem, v němž právě žijeme.

Ano, Mrázek je sice mrtvý, ale jeho partneři nikoli. Jistě, Krejčíř nám z cely v Johannesburgu může připadat velice vzdálený, jenomže jeho vazby jsou tu pořád. A Michal Redl? Sám jsem viděl několik čerstvých fotografií ze Zlína, kde se čile prohání na kole a vede desítky schůzek v místních restauracích.

Minulost očima kriminalistických záznamů žádnou minulostí není. Je to čtivá encyklopedie po vzoru Denise Diderota.

Knihu, kterou právě držíte v rukách, proto musíte vnímat stejným prizmatem. Autoři v ní rozebírají například kauzu Harvardské fondy, Rumovou aféru, kauzy policejních prezidentů i nezapomenutelné postavy politické scény i jejího zákulisí. Zde zmíním pouze dva aktéry – Jaroslava Tvrdíka a Pavla Němce.

Titulu přeji jen to nejlepší. Chápu jej mimo jiné jako podklad pro následné studium laiků, ale i novinářů, kteří třeba o konkurzní mafii soudce Berky v životě neslyšeli.

Považuji za velkou chybu myslet si, že to, co bylo, na nás nemá vliv. Omyl, žádná tlustá čára neexistuje. Způsob, jakým žijeme, totiž ovlivnily zejména dny dávno minulé. Jen málokdo je však ochoten si to připustit, natož s těmito historickými konotacemi pracovat. Hana Hlušíčková a Karel Tichý předvádějí pravý opak...

Jan Holoubek, PrahaIN.cz, šéfredaktor

I.

DEVADESÁTKY

Byla to doba divoká, převratná, inspirativní, optimistická, trochu naivní, mnohdy až kýčovitá. Když se řeknou devadesátá léta v Československu, resp. po roce 1993 v České republice, vytane nám na mysli velká spousta tehdy nových pojmů. Především transformace společnosti a ekonomiky, která se překotným tempem proměnila z plánované ekonomiky na tržní. Klíčovými fenomény byly privatizace, kuponová privatizace, rozmach podnikání a rychlý přechod od totality k demokracii a kapitalismu.

V devadesátých letech se objevovaly nejen první počítače, mobilní telefony a zaváděl se internet, ale nastal také boom soukromých televizí – začala vysílat Nova a Prima. Lidé okouzleně sledovali první seriály, jako byl Dallas, zprávy „Na vlastní oči“ a televizní soutěže, jako bylo Bingo na Nově.

K všeobecné euforii přispěly i sportovní úspěchy našich hokejistů a fotbalistů: český hokej zažil zlatou éru – vítězství na mistrovství světa v roce 1996 a pak i na olympijském turnaji v Naganu v roce 1998; fotbal exceloval na EURO 1996, kde Češi získali stříbro.

Devadesátky měly ale také svou odvrácenou tvář. Od počátku je provázel strach z prostředí prolezlého bývalými agenty komunistické Státní bezpečnosti a také

z lustrací čili prověřování minulosti vybraných osob. Temnou stránku představovaly bankovní podvody páchané v mezinárodním měřítku, obchodování se zbraněmi a výbušninami. Jedinečným úkazem byly padělky všeho druhu – padělaly se losy, kolky, české i cizí bankovky a směnky. A s touto trestnou činností byla spjata činnost mezinárodních padělatelských dílen a jejich distribuční síť. Při odhalování těchto padělatelských gangů šlo nezřídka policistům o život.

Novým fenoménem v trestné činnosti se na začátku devadesátých let staly také podloudné obchody s lehkými topnými oleji (LTO). V těchto nelegálních obchodech se propojovala hospodářská trestná činnost, zejména podvody a daňové i celní úniky, s násilnou trestnou činností včetně vražd na objednávku.

V období divokého kapitalismu kvetl klientelismus a „kamarádké“ kšefty, což vedlo k mnoha hospodářským kauzám, politickým aférám i zločinům. Mezi politickými stranami dominovaly ODS a ČSSD, doba byla plná korupčních skandálů a chaosu ve státní správě. Mnoha z nich se budeme podrobněji věnovat. Vybírali jsme ty nejznámější aféry a kauzy, které se vlekly několik dlouhých let a některé z nich ještě nejsou uzavřené. Jejich „hrdinové“ nebo jejich činy ovlivňují mnohdy dění ve společnosti dodnes.

Jen pamětníkům se vybaví pojem Harvardské investiční fondy a jméno Viktora Koženého, jedné z nejvýraznějších postav kuponové privatizace, který stál v pozadí kauzy Wallis a aféry okolo Liznerova kufříku – příznačné na tom je, že oba muže – Václava Wallise i Jaroslava Liznera – tyto případy zničily jak profesně, tak společensky.

1. SACHERGATE – PRVNÍ LUSTRAČNÍ AFÉRA, JEJÍŽ DŮSLEDKY ŘEŠÍME DODNES

Lustrace. To slovo slyšela veřejnost poprvé na jaře 1990. Pomohla tomu vůbec první lustrační aféra, kterou v březnu 1990 rozpoutali podřízení federálního ministra vnitra Richarda Sachera a poté i on sám přesunem politicky citlivých archivních materiálů komunistické Státní bezpečnosti, které se týkaly vládních představitelů, poslanců a čelných představitelů politických stran, do zvláštního fondu – fondu Z. Aféra dostala jméno Sachergate.

JUDr. Richard SACHER

V Praze dne 2. dubna 1990
Č.j.: 0V-0014/R-33

Výtisk číslo: 2
Počet listů: 2

P o k y n

federálního ministra vnitra k zajištění ochrany údajů v evidenčních statisticko-evidenčního odboru vnitřní a organizační správy federálního ministerstva vnitra

V zájmu zajištění stability politického vývoje nařizují s okamžitou platností:

1. Vymout z ústřední evidence SDO VOS FMV evidenční karty, které se týkají:
 - a) prezidenta republiky,
 - b) členů federální vlády, vlády České republiky a vlády Slovenské republiky,
 - c) poslanců Federálního shromáždění,
 - d) poslanců České národní rady, Slovenské národní rady a představitelů politických stran.
2. Vymout archivní materiály uložené v operačním archivu SDO VOS FMV, které se vztahují k výše uvedeným osobám.
3. Uložit registrační protokoly do plechových obalů a tyto zabezpečit. Změny v registraci řešit náhradním způsobem s využitím lístkovnice a na počítači.
4. Evidenční karty, archivní materiály a registrační protokoly uložit do zvláštního fondu SDO VOS FMV.
5. Okamžitě signalizovat ministru vnitra ČSFR všechny případy, kdy lustrace směřuje do okruhu osob, uvedených v bodu 1 tohoto pokynu.

Ministr vnitra ČSFR

164

Pokyn federálního ministra vnitra Richarda Sachera k zajištění ochrany údajů

Sacher sice rozpustil Státní bezpečnost, ale...

Mezi první činy porevoluční československé federální vlády označované také jako vláda národního porozumění patřilo rozpuštění nenáviděné komunistické tajné služby, Státní bezpečnosti. V této první vládě v čele s Mariánem Čalfou byl ministrem vnitra lidovec Richard Sacher, a právě jím vydaný rozkaz ukončil k 15. únoru 1990 činnost StB. Ovšem způsob, jakým to udělal, a některé jeho další kroky se staly terčem kritiky. Na ministerstvu vnitra Sacher například zaměstnal samotného bývalého šéfa StB Alojze Lorence. Navzdory deklarovanému rozpuštění StB však zůstala téměř polovina jejích příslušníků i po únoru 1990 v činné službě, neboť podepsali novou přísahu. Zdá se, že Sacherovo rozhodnutí polovinu agentů ponechat ve službě a polovinu propustit mělo za cíl postavit tyto dvě skupiny proti sobě. Řada příslušníků StB, kteří byli vyhozeni, se však brzy do služeb vnitra vrátila, neboť chybně formulovaný text hromadné výpovědi zapříčinil, že museli být přijati zpátky.

Dne 16. února 1990 zrušenou civilní kontrarozvědku nahradil Úřad na ochranu ústavy a demokracie (ÚOÚD) – první z vývojových stupňů na cestě k dnešní Bezpečnostní informační službě (BIS). Důležitým krokem bylo ustavení prověřkových a občanských komisí, které společně rozhodovaly o tom, kdo z bývalých příslušníků Státní bezpečnosti, toho času postavených mimo službu, bude moci do nového zpravodajského úřadu přejít.

Stovky bývalých důstojníků StB začaly podnikat a některé firmy zanechaly znatelné „zářezy“ v polistopadových dějinách, příkladem za všechny může být Boris Vostrý, který stál spolu s Viktorem Koženým v čele harvardských fondů. Obavy občanské společnosti z prostředí prolezlého agenty a informátory StB tak nezmizely.

První lustrace ukázaly na problém

Můžeme jen spekulovat o příčinách, proč vydal 22. března 1990 Sacherův podřízený, náčelník vnitřní a organizační správy federálního ministerstva vnitra (VOS FMV) Václav Novotný, pokyn k lustraci poslanců Federálního shromáždění ČSFR a některých dalších politických činitelů, zejména členů federální a obou republikových vlád. Novotný na svou obranu později uvedl, že tak učinil se souhlasem tehdejšího ministra vnitra Sachera.

Na ministerstvu vnitra byly výsledky lustrací poslanců a členů vlád, provedené v evidencích Státní bezpečnosti, vyhodnoceny jako potenciálně nebezpečné. A tak bylo třeba rychle zabránit dalším lustracím, zejména ústavních činitelů. Proto 2. dubna 1990 podepsal ministr vnitra Sacher přísně tajný pokyn k zajištění ochrany údajů v evidencích statisticko-evidenčního odboru vnitřní a organizační správy federálního ministerstva vnitra (SEO VOS FMV). V zájmu zajištění stability politického vývoje nařídil s okamžitou platností vyjmout z ústřední evidence evidenční karty, které se týkaly prezidenta republiky, členů federální vlády, vlády České republiky a vlády Slovenské republiky, poslanců Federálního shromáždění, poslanců České národní rady, Slovenské národní rady a předáků politických stran. Registrační protokoly se měly podle tohoto pokynu uložit do plechových obalů a tyto zapečetit. Evidenční karty, archivní materiály a registrační protokoly měly být uloženy do fondu zvláštního uložení – fondu Z. Pozoruhodný byl 5. bod pokynu, podle něhož se měly požadavky na lustrace směřující do okruhu výše uvedených osob okamžitě hlásit ministru vnitra.

Aféra Sachergate

Splnění pokynu ministra vnitra v praxi znamenalo, že z evidence odboru byly fyzicky vyňaty a uloženy do fondu Z

evidenční karty ústavních činitelů. Nově kooptovaní poslanci Federálního shromáždění, členové vlád i čelní političtí představitelé se tím stali prakticky nelustrovatelnými. Jejich minulost z pohledu Státní bezpečnosti tak vlastně přestala existovat. Obdobně ovšem skončily ve fondu Z i svazky těch, kteří buď s StB spolupracovali, nebo je naopak StB sledovala či vyšetřovala.

Tento „odsun“ citlivých materiálů do fondu Z se naštěstí Sacherovi nepodařilo utajit a celá aféra se následně začala řešit veřejně. I když byl Sacher terčem kritiky, dočkal se i poměrně velké podpory, protože panovaly obavy ze zneužití lustrací. To se však 9. dubna 1990 změnilo, protože místo-předsedové Ústřední prověřkové komise informovali o lustrování ústavních činitelů poslance, takže kauza nabyla ještě větších rozměrů.

Lustrace kandidátů ano, či ne?

Někteří politici, zejména z řad disidentů, přišli s myšlenkou provést lustrace přinejmenším všech kandidátů do zákonodárných sborů pro první svobodné a demokratické volby naplánované na červen 1990. Jako první s ní přišel předseda Křesťansko-demokratické strany Václav Benda. Podle něj by výsledky nemusely být nutně zveřejňovány, pozitivně lustrování měli mít možnost se před důvěryhodnou komisí sami rozhodnout, zda se v tichosti stáhnou z politického života, nebo zda chtějí obhajovat svou čest před veřejností.

Federální vláda se požadavkem politických stran na prověření kandidátů do zákonodárných sborů zabývala 21. května 1990. Vyslovila s ním souhlas, ale jen za předpokladu, že příslušný kandidát bude s tímto postupem svolný a informace o jeho osobě budou předány jen vedení strany, která o prověření požádala. Na tiskové konferenci lidové

strany prohlásil ministr vnitra Sacher, že on osobně je proti lustracím, protože si uvědomuje jejich možné následky, avšak o lustracích rozhodla vláda a jeho resort je provede. V Informaci o současné situaci ve FMV, kterou ministr vnitra Sacher předložil vládě 4. dubna, hovořil o nepřípustnosti vyhledávání agenturní sítě bývalé StB, která působila v politických stranách, a varoval před zneužitím takto získaných údajů v předvolebním boji.

Důsledky tohoto vývoje v politické rovině vedly až k medializaci dvou afér (Josef Bartončík a Ján Budaj). Ministr vnitra Sacher posléze připustil, že snad již na samém počátku roku 1990 dostal informace, že Josef Bartončík by možná mohl být agentem. Nemůžeme vyloučit, že ministr vnitra o svých zjištěních informoval prezidenta Havla. Stejně tak nelze vyloučit, že obdobné informace získal z podnětu předsedy federálního shromáždění Alexandra Dubčeka a dalších ústavních činitelů šéf nové kontrarozvědky, ÚOÚD, Zdeněk Formánek, jenž se je snažil osobně předat prezidentovi. Havel ovšem na skutečnost, že mu Formánek nabízel nějaké seznamy agentů StB, upozornil zpětně ministra vnitra. To odstartovalo konflikt mezi Sacherem a jeho náměstkou, který se přenesl i na politickou scénu jako předvolební soupeření Občanského fóra a strany lidové. Nemožnost vyřešit tento problém na půdě ministerstva vnitra vedl téměř až ke zpochybnění špiček nové politické elity ještě před prvními svobodnými volbami.

Ministr vnitra Sacher navíc odmítal spolupracovat s ÚOÚD, který byl součástí Federálního ministerstva vnitra a v jehož ředitelském křesle se v průběhu roku 1990 vystřídali Zdeněk Formánek (únor–duben), Jan Ruml (duben–červen), Jiří Müller (červen–listopad) a Jiří Novotný (listopad–prosinec). Po prvních svobodných volbách však Sacher o post ministra vnitra přišel a stal se pouhým řadovým poslancem.

Velký a malý lustrační zákon

V říjnu 1991 přijal federální parlament tzv. velký lustrační zákon, který měl bývalé příslušníky StB – a také jejich vědomé tajné spolupracovníky, funkcionáře KSČ, bývalé milicionáře či členy normalizačních prověrek – odstranit z vybraných vyšších funkcí státních orgánů – mimo jiné i z Federální bezpečnostní informační služby, která byla nástupkyní ÚOÚD a Federální informační služby FMV, a Federálního policejního sboru.

Policie se ve větší míře týkal tzv. malý lustrační zákon z roku 1992, který pro nižší funkce stanovoval mírnější kritéria lustrace: vybrané posty u policie mohl zastávat i ten bývalý příslušník StB, který nebyl zařazen na „úseku s kontrarozvědným zaměřením“ a současně nevykonával náčelnickou funkci.

A tak se vlastně od roku 1990 řeší otázka lustrací čili evidenční prověřování minulosti vybraných osob jakožto forma očisty či ochrany špiček státního aparátu. Některé důsledky první lustrační aféry – Sachergate – ale evidujeme v mediálním prostoru dodnes.

V roce 2007 se nakonec ukázalo, že i Sacher byl na konci padesátých let, tedy v době, kdy absolvoval základní vojenskou službu, registrován jako spolupracovník vojenské kontrarozvědky.

Bývalý ministr vnitra Richard Sacher zemřel 27. února 2014 a jeho jméno je dodnes spojeno s pojmy *lustrace* a *fond Z*.

Legendami opředený fond Z

Především je třeba říci, že mediálně známý fond Z nevznikl až na jaře roku 1990 z iniciativy tehdejšího federálního ministra vnitra Richarda Sachera jako utajovaný depozitář materiálů, jejichž původcem byla komunistická Státní bezpečnost a které by dokládaly spolupráci

tehdejších prominentů (především ministrů, poslanců nebo čelných představitelů politických stran) s StB, o níž neměla veřejnost vědět. Sacher podle všeho pouze využil již existující a fungující systém omezeného přístupu k některým zvláště citlivým svazkům.

Počátky tohoto fondu Z, jenž z archivního hlediska není fondem v pravém slova smyslu, nýbrž se jedná o uzavřený depozitář s režimovým přístupem, je třeba hledat – alespoň v podobě, v jaké existoval v roce 1989 – někdy v polovině padesátých let. K 1. lednu 1958 totiž vstoupila v platnost služební kniha ministerstva vnitra, známá jako předpis A-oper-II-1, tvořící přílohu k rozkazu ministra vnitra č. 199 z 10. 12. 1957, jejíž plný název zněl Administrativa v agenturně-operativní práci součástí ministerstva vnitra. Její článek 14, upravující postup při ukončení svazku a jeho uložení do archivu ministerstva vnitra, se v odst. 2, písm. g) totiž také zmíní o „fondu zvláštního uložení“, do kterého měly být ukládány operativní svazky, „k jejichž zavedení dal souhlas ministr vnitra nebo jeho náměstek, a svazky, v nichž jsou soustředěny materiály celostátního významu“. Zde má tedy fond, později označovaný jako fond Z, nepochybně svůj původ. Čl. 14 také stanovil, že svazky zvláštního uložení jsou ukládány přímo v centrálním archivu StB („u l. zvláštního odboru“).

Fond Z nebyl zrušen ani pozdějšími novelizacemi příslušného předpisu A-oper-II-1. Jedinou změnu, kterou tyto novelizace zavedly, byla změna oprávnění při rozhodování o tom, zda má být příslušný svazek (či vyšetřovací spis) uložen ve fondu Z. Jestliže původní předpis z roku 1958 striktně stanovil, že zde mohou být uloženy pouze materiály, které vznikly se souhlasem ministra či jeho náměstků, postupně se okruh osob, oprávněných rozhodnout o tom, že takový materiál bude uložen ve fondu Z, rozšířil i na náčelníky ústředních správ a správ StB při krajských správách SNB, ba dokonce i na náčelníky odborů ústředních správ.

Poté byl vybudován oddělený a chráněný depozitář, který měl (alespoň tak tomu bylo v roce 1990) podobu trezorové místnosti v budově centrály Státní bezpečnosti v pražské Thákurově ulici. Svazky byly do fondu Z ukládány ve třech tematických řadách: svazky agenturní, svazky tzv. kontrarozvědného rozpracování (tj. osob tehdejšími režimem sledovaných) a řada vyšetřovacích spisů, označených ZA, ZO (zvláštní operativní) a ZV.

V dubnu 1990 byly do fondu Z soustředěny materiály pouze z pražského archivu StB, přičemž pražský archiv byl společným archivem centrály StB a pražského útvaru StB. Mimopražské archivy StB, tj. archivní depozitáře bývalých 1. (statisticko-evidenčních) oddělení správ StB při krajských správách SNB, se tehdy totiž již nalézaly v působnosti nově založeného Úřadu na ochranu ústavy a demokracie (ÚOÚD). Jednalo se především o vyšetřovací spisy, druhou největší skupinou byly operativní svazky kontrarozvědného rozpracování a pouze čtyři svazky svou povahou patřily do tematické řady agenturních svazků (dva důvěrníci, jeden kandidát tajné spolupráce a jeden agent). V žádném případě tedy není pravda, že všechny svazky a spisy, které nechal tehdy ministr vnitra Sacher soustředit do fondu Z, byly svazky vysoce postavených agentů bývalé StB, respektive agentů, kteří po listopadu 1989 zaujali místa vysoce postavených ústavních činitelů či vysokých úředníků státní správy, což před zahájením razantní privatizace zahrnovalo i klíčové pozice v hospodářsko-správním aparátu.

Ministr vnitra Sacher však učinil bohužel ještě jeden zcela nesystémový krok. Do evidence zájmových osob nechal založit i nové karty se jmény těch ústavních činitelů, k nimž žádné materiály v operativních archivech StB neexistovaly. Chtěl tím docílit toho, aby mu byl ohlášen každý pokus o lustraci jakéhokoliv ústavního činitele bez výjimky. Ve skutečnosti tím však dosáhl (nechtěně, nebo záměrně?) toho, že obrátil-li se kdokoli z ÚOÚD na ústřední

lustrační pracoviště s dotazem na kteréhokoliv kooptovaného poslance, člena vlády atp., dostalo se mu automaticky odpovědi, že jde o osobu, jejíž materiály jsou přístupné pouze se souhlasem federálního ministra vnitra.

Fond Z přestal jako funkční část operativního archivu existovat po vzniku Národního bezpečnostního úřadu (od roku 1998 vykonává státní správu v oblasti ochrany utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti), protože opatření o blokaci některých archivních materiálů se ocitla v rozporu s nově přijatou legislativní úpravou.

2. KAUKA LIZNERŮV KUFŘÍK

Kauza byla nejznámější korupční aférou devadesátých let. Zatčení Jaroslava Liznera vyvolalo poprask, protože vrhlo stín na kuponovou privatizaci. Někteří novináři však jeho kauzu považovali za důsledek policejní provokace. Pokládali v médiích provokativní otázku: Je Lizner úplatkář, nebo oběť?

Proces privatizace a transformace ekonomiky na počátku devadesátých let provázela podle mínění většiny veřejnosti rozsáhlá korupce, zneužívání informací v obchodním styku apod. Jen úplné minimum případů se však tehdy dařilo odhalit. Napomáhaly tomu mezery v zákonech, protože legislativa silně pokulhávala za existující situací, i nezkušenost policie v této oblasti. Obrovské množství podniků se stalo v této době obětí spekulací se svými akciemi a majetkem. Často se v nich přitom angažovali vedoucí pracovníci závodů, kteří převáděli majetek do svých soukromých firem.

Bývalá restaurace Asia v ulici Letohradská

Objevila se ale zároveň řada spekulací na nově vzniklém akciovém trhu. A právě do jedné z nich se také zapletl Jaroslav Lizner, vysoce postavený státní úředník. Jako ředitel Střediska cenných papírů (SCP) a zároveň Centra kuponové privatizace (CKP) vlastně dohlížel na řádný průběh celého projektu kuponové privatizace. Byl to muž, jehož jméno tehdy plnilo stránky novin v roli osvětového pracovníka privatizačních principů a který byl označován za šéfa mozku celého kuponového privatizačního procesu.

V průběhu roku 1994 se nad Liznerem začaly stahovat mraky. Šetření Nejvyššího kontrolního úřadu prokázalo, že v účetnictví CKP je řada nedostatků, Liznerovo vedení obou organizací vyústilo v úzké propojení a podivné finanční transakce. K tomu se navíc přidalo podezření z předražených zakázek na tisk materiálů CKP, neoprávněné dotace jiným subjektům, neodvedení úroků do Fondu národního majetku v částce přesahující 4 miliardy korun.

Zajímavá je však ještě jedna okolnost. Lizner totiž několik týdnů před svým zatčením podal u ministerstva financí na Harvardskou burzovní společnost Viktora Koženého, jenž byl podle občanských demokratů hvězdou kuponové privatizace, oznámení, v němž společnost obvinil z nekalých praktik a tvrdě prosazoval odebrání licence k obchodování s cennými papíry. Liznerem vedené Středisko cenných papírů bylo podle Václava Lásky, jednoho z vyšetřovatelů nezákonností okolo harvardských fondů, jedinou institucí, která na nekalosti harvardských fondů poukazovala a neostýchala se je také pokutovat.

Avšak všechny tyto skutečnosti zastínily události z pondělí 31. října 1994.

V kufříku byl úplatek, nebo záloha na akcie?

Byl jsem součástí skupiny ve Službě pro odhalování korupce (SPOK), která prováděla dodnes mediálně známou a později z mnoha účelových důvodů zpolitizovanou realizaci jednoho z „otců“ historicky ještě stále „řádně nedocenené“ kuponové privatizace – Jaroslava Liznera. Dne 31. října 1994 byl po dlouho a pečlivě připravované policejní akci Lizner zatčen pro podezření z korupce. Zatčení proběhlo v pražské restauraci Asia, kde Lizner na schůzce s kontroverzním podnikatelem Lubošem Sotonou převzal kufřík s finanční hotovostí ve výši 8,5 milionu korun.

Sotona prý prostřednictvím své firmy Trans World International (TWI), spojované především s C.S. Fondy, působil v obchodu jako zprostředkovatel. Transakce se mu údajně vymkla z rukou, a protože mu hrozilo, že bude obviněn z milionových daňových úniků při obchodování s mléčnými produkty, které vyvážel hlavně do oblasti Perského zálivu, z nichž ho policie podezírala. Z vypočítavosti proto s policií spolupracoval a nastražil na Liznera past. Peníze v kufříku, který potom

dal Liznerovi, měly vypadat jako úplatek za zajištění výhodné ceny akcií Mlékáren Klatovy, které získaly C.S. Fondy v rámci druhé vlny kuponové privatizace a které od nich chtěl Sotona údajně odkoupit.

Z tohoto policejního zásahu mám jednu vzpomínku. Během akce jsem vezl a následně do jeho předání i střežil se svým kolegou Milanem Hlavatým onen pověsný kufřík s penězi, který pak byl hlavním důkazem v případě. Tehdy jsem byl alespoň na chvíli, poprvé a asi naposledy v životě milionářem.

Po vyšetření případu byl Lizner obviněn z braní úplatků. Policie musela konat rychle, v běhu byla druhá vlna kuponové privatizace. Nešlo tak jen o Liznera. Zatčení osoby Liznerova formátu způsobilo, že se nad velkolepou privatizační operací vznášelo podezření, že je možné manipulovat s jednotlivými nabídkami podniků v počítačové síti Centra kuponové privatizace. Soudní proces proto trval na tuzemské poměry krátce. Lizner byl v říjnu 1995 odsouzen k šestiletému trestu odnětí svobody za úplatkářství a zneužití pravomoci veřejného činitele, k zákazu činnosti ve státní správě na dobu deset let a k peněžitému trestu ve výši jednoho milionu korun. Lizner však celou dobu svou vinu popíral. Jeho tvrzení, že peníze ve výši 8,5 milionu nebyly úplatkem, ale pouze zálohou na nákup 40 % akcií klatovských mlékáren od C.S. Fondů, soud neuvěřil. Podmínečně propuštěn byl po odpykání poloviny trestu, sníženém v roce 1996 o jeden rok.

Podivné postavy v pozadí kauzy

Policie může iniciovat například fingovaný převod věci, což znamená, že pod policejní kontrolou proběhne určitý obchod, určitá transakce. Stejně tak mohou policisté v odůvodněných výjimečných případech a pod dohledem státního zástupce vystupovat jako agenti. Rozdíl je ovšem v tom, že jde o policisty,

a ne o individua, kterými policie manipuluje podle své potřeby. Na tom stavěl Liznerův obhájce své opakované požadavky na znovuotevření případu a argumentoval tím, že podle nových svědectví se mělo jednat o policejní provokaci a Lizner byl odsouzen neprávem.

Značně kontroverzní postavou tohoto případu byl Luboš Sotona. Bývalý vekslák, který si v osmdesátých letech odseděl tři roky za majetkovou trestnou činnost. Po návratu z vězení si nechal změnit své příjmení Jetel na Sotona. Byl to policejní informátor, bývalý agent StB, opakovaně odsouzený za celou řadu majetkových a hospodářských trestných činů, s objemným psychiatrickým fasciklem, kterému vévodila diagnóza „kverulant s prvky bájně lhavosti“. Důkazem této diagnózy je Sotonovo tvrzení, že v případě Liznera sice šlo o policejní akci s cílem posílit renomé ekonomické kontrarozvědky, ale hlavní prý bylo odvést pozornost od jiných aktivit tohoto policejního útvaru, které byly podle Sotony za hranou zákona.

Podle bývalého ředitele Bezpečnostní informační služby (BIS) Stanislava Devátého existovaly indicie, že Sotona byl využíván v polovině devadesátých let jako konfident ekonomické kontrarozvědky (Služby na ochranu ekonomických zájmů – SOEZ). Toto spojení mohlo vysvětlovat nasazení SOEZ na celou akci. V roce 1994 totiž byla změnou zákona přesunuta ochrana ekonomických zájmů Česka z této policejní jednotky do BIS. SOEZ proto potřebovala odhalit nějaký exemplární případ, aby rozhodnutí zvrátila.

Další postavou v kauze Lizner byl bývalý policejní důstojník a tajný policejní agent (nelegál) v Sotonově firmě Ondřej Hoch. V roli korunního svědka v březnu 2004 u Obvodního soudu pro Prahu 7 ve prospěch Liznera tvrdil, že Sotona, který byl prý v té době informátorem policie, ušil na Liznera boudu, a to společně s několika tehdejšími pracovníky policejní Služby pro odhalování korupce (SPOK).